

Sygn. akt III C 761/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lipca 2016 roku

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, Wydział III Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ewa Dietkow

Protokolant: Joanna Matusiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 lipca 2016 roku w Warszawie

sprawy z powództwa A. C. i W. C.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz powódki A. C. kwotę 58.000,00 PLN (pięćdziesiąt osiem tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 2 października 2014 roku do dnia zapłaty;
2. w pozostałej części powództwo A. C. oddala;
3. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz powoda W. C. kwotę 58.000,00 PLN (pięćdziesiąt osiem tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 2 października 2014 roku do dnia zapłaty;
4. w pozostałej części powództwo W. C. oddala;
5. szczegółowe wyliczenie kosztów postępowania należnych powodom od pozwanego pozostawia Referendarzowi Sądowemu w Sądzie Okręgowym Warszawa-Praga w Warszawie rozstrzygając, że zasadą poniesienia kosztów procesu jest ich stosunkowe rozdzielenie przy przesądzeniu wygranej każdego z powodów do pozwanego w 42,03%, ustalając stawkę opłaty za czynności adwokackie w wysokości stawki minimalnej.

III C 761/15

UZASADNIENIE

Powodowie A. C. i W. C. w pozwie z 14 maja 2015 roku wnosili o zasądzenie od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.:

1. na rzecz powódki A. C. kwotę 138.000,00 PLN wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 2 października 2014 roku do dnia zapłaty;
2. na rzecz powódki A. C. kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 7.200,00 zł oraz zwrot opłaty skarbowej od udzielonych pełnomocnictw;
3. na rzecz powoda W. C. kwotę 138.000,00 PLN wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 2 października 2014 roku do dnia zapłaty;

4. na rzecz powoda W. C. kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 7.200,00 zł oraz zwrot opłaty skarbowej od udzielonych pełnomocnictw.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wnosil o oddalenie obu powództw i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 21 sierpnia 1999 roku w miejscowości S. na drodze numer (...) relacji J. – W. T. Z., będący w stanie nietrzeźwości – 2,2‰, kierując samochodem osobowym marki P. numer rejestracyjny (...) zjechał na lewy pas ruchu i uderzył w nadjeżdżający prawidłowo z przeciwnego kierunku samochód marki P. numer rejestracyjny (...) kierowany przez W. C., w następstwie którego kierowca P. (...) T. Z. poniósł śmierć na miejscu, zmarła także 5-cio miesięczna pasażerka P. (...) K. C., córka powodów – dowód – postanowienie k. 14. Kierowca P. (...) W. C. oraz pasażerowie obu pojazdów, w tym A. C., w wyniku zderzenia doznali obrażeń ciała, które skutkowały zaburzeniem prawidłowego funkcjonowania ich organizmów na okres powyżej 7 dni – dowód – postanowienie k. 14. Prokuratura Rejonowa w Węgrowie postanowieniem z 31 grudnia 1999 roku w sprawie Ds. 973/99 umorzyła dochodzenie w sprawie wypadku wobec śmierci sprawcy T. Z. – dowód – postanowienie k. 14-15. Powodowie po wypadku przebywali w szpitalu, nie uczestniczyli w pogrzebie córki K. C. – dowód – zeznania powódki k. 192. Powodowie byli bardzo młodymi rodzicami, A. C. zaszła w ciążę mając 18 lat, K. była ich pierwszym dzieckiem – dowód – zeznania powódki k. 192. Powodowie nie korzystali z pomocy psychologicznej lub psychiatrycznej, przez około dwa lata unikali spotkań rodzinnych i towarzyskich, A. C. codziennie odwiedzała grób córki, była płaczliwa, W. C. także rozpamiętywał śmierć córeczki, na jego stan wpływało pogorszenie stanu zdrowia po wypadku, leczenie i rehabilitacja – dowód – zeznania świadków: L. C. k. 191, S. G. k. 191-192, zeznania powódki k. 192, powoda k. 193. Pierwsze dwa lata po śmierci córeczki były dla powodów bardzo trudne, w tym czasie przechodzili żałobę wg. etapów: faza szoku i zaprzeczania ok. 1/2 roku, faza dezorganizacji zachowania przez ok. rok, faza złości, smutku i depresji łącznie ok. 2 lata, po nich nastąpiła faza akceptacji, tj. pogodzenia się ze stratą w wymiarze aktywności społecznej, powodowie odzyskali zainteresowanie życiem rodzinnym, podjęli role rodziców dzieci, które kolejno przychodziły na świat - w (...) roku córka i w (...) roku syn – dowód – opinia biegłej psychologa klinicznego H. D. k. 169-170, 175. Powódkę z córką K. łączyły silne więzi uczuciowe matka-córka, śmierć córki zmieniła sposób postrzegania świata przez powódkę, pozostawiła cierpienie i trwałe smutek – dowód – opinia biegłej psychologa klinicznego H. D. k. 169. Powoda z córką K. łączyły więzi uczuciowe ojciec-córka, śmierć córki pozostawiła u powoda cierpienie i trwałe smutek - dowód – opinia biegłej psychologa klinicznego H. D. k. 174. Po upływie 17 lat od śmierci córki powodowie wspominają zmarłą córeczkę zwłaszcza przy okazji uroczystości rodzinnych i świąt, co jest normalnym przejawem tęsknoty po stracie – dowód - opinia biegłej psychologa klinicznego H. D. k. 169, 174. Powódka od lutego 2016 prowadzi własną działalność gospodarczą, powód od jesieni 2015 roku jest bezrobotny, poszukuje pracy – dowód – zeznania powódki k. 192. Powodowie zażądali od pozwanego tytułem zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. na rzecz powoda kwoty 222.000,00 zł i na rzecz powódki kwoty 254.000,00 zł – dowód – zgłoszenie k. 20-24. Pozwany decyzją z 1 października 2014 roku odmówił zaspokojenia roszczeń powodów – dowód – decyzja k. 25-26. Ostatecznie pozwany przyznał i wypłacił powodom 10 listopada 2014 roku zadośćuczynienie w kwocie po 12.000,00 zł na rzecz każdego z powodów na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. – dowód – informacja pozwanego k. 28, 30. Sprawca zderzenia pojazdów T. Z., posiadacz samochodu P. numer rejestracyjny (...) posiadał ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych zawarte z pozwanym – okoliczność przyznana przez pozwanego.

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego:

Nie były kwestionowane przez strony okoliczności faktyczne, stanowiące podstawę rozstrzygnięcia. Strony były zgodne co do okoliczności śmierci córki powodów, a także co do uprawnienia powodów do zadośćuczynienia wskutek utraty więzi z córką K., skoro pozwany uznał i wypłacił powodom z tego tytułu po 12.000,00 PLN. Na podstawie art. 229 k.p.c. nie wymagały dowodu okoliczności przyznane i bezsporne.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków: L. C. i S. G., a także zeznaniom powodów co do istnienia naturalnej więzi między powodami, a ich pięciomiesięczną córką K. oraz co do przeżyć powodów po jej śmierci, żałoby powodów i czasu jej

trwania. Zeznania świadków co do istnienia silnej więzi między młodymi wówczas rodzicami, a ich małą córką były zgodne z doświadczeniem życiowym. Zeznania świadków i powodów co do żałoby rodziców po śmierci dziecka i czasu trwania tej żałoby, a także obecnych przeżyć powodów związanych ze śmiercią ich dziecka zostały potwierdzone w opinii biegłego psychologa klinicznego H. D.. Sąd oparł się na tej opinii uznając ją za pełnowartościowy dowód w sprawie. Biegła opierając się na swojej wiedzy specjalnej i doświadczeniu wydała opinię nie budzącą wątpliwości sądu ani zastrzeżeń stron.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Stosownie do art. 822 § 1 k.c., powstanie obowiązku zapłaty przez zakład ubezpieczeń (ubezpieczyciela) odszkodowania z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zakładu powstanie odpowiedzialności ubezpieczonego, czyli samego ubezpieczającego lub osoby, na której rzecz ubezpieczający zawarł umowę ubezpieczenia, za szkody wyrządzone osobom trzecim. Zobowiązanie do zapłaty odszkodowania z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ma więc ze swej istoty charakter akcesoryjny. Tylko zatem wtedy, gdy ubezpieczony stanie się zgodnie z przepisami prawa cywilnego odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną osobie trzeciej, dochodzi do powstania odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń wobec tej osoby z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Zakres odpowiedzialności ubezpieczonego wobec osoby trzeciej wyznacza co do zasady zakres odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (dla porównania np. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 2005 roku, III CZP 99/04, OSNC 2005, nr 10, poz. 166 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2002 roku, II CKN 353/99, publ. LEX nr 53301).

Zakres odpowiedzialności pozwanego wobec powodów wyznaczony został przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych oraz odpowiedzialność sprawcy wypadku na podstawie przepisów art. 436 § 2 k.c. w związku z art. 435 § 1 k.c.. Pozwany w toku procesu nie kwestionował swojej, wynikającej z przepisu art. 822 § 1 k.c. odpowiedzialności co do zasady za skutki wypadku z dnia 21 sierpnia 1999 roku, odmówił uznania wyższego zadośćuczynienia, niż wypłacone każdemu z powodów po 12.000,00 PLN.

Śmierć córki powodów K. nastąpiła 21 sierpnia 1999 roku, a więc w okresie poprzedzającym dodanie do art. 446 k.c. § 4 tego przepisu przewidującego możliwość przyznania najbliższym członkom rodziny zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę doznaną w wyniku śmierci członka rodziny. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiskiem, spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dobra osobistego członków rodziny zmarłego w postaci szczególnej więzi rodzinnej i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c., jeżeli śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku - tak uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, OSNC-ZD 2011, z. B, poz. 42 i z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, OSNC 2012, z. 1, poz. 10 oraz wyroki z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09, OSNC-ZD 2010, z. C, poz. 91, z dnia 25 maja 2011 r., II CSK 537/10, LEX nr 846563, z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10, OSNC 2011-ZD, z. B, poz. 44, oraz z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11, LEX nr 1164718.

W pierwszej kolejności należy rozważyć jakie dobro osobiste każdego z powodów zostało naruszone, czy jest to wskazywana utrata więzi rodzinnej, emocjonalnej i uczuciowej na skutek śmierci pięciomiesięcznej córeczki K.. Odnosząc się do tej kwestii należy zauważyć, że katalog dóbr osobistych określony w art. 23 k.c. ma charakter otwarty. W orzecznictwie i w piśmiennictwie przyjmuje się zgodnie, że ochrona przewidziana w art. 23 i 24 k.c. objęte są wszelkie dobra osobiste rozumiane jako pewne wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym są uznawane za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. Nie ma już obecnie wątpliwości, że do tego otwartego katalogu zalicza się także więzi rodzinne. Szczególna w tym znaczeniu, że jest to więź emocjonalna między członkami rodziny, zwłaszcza jak w niniejszej sprawie, między matką a córką oraz pomiędzy ojcem a córką, pozostaje pod ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 k.c. W cytowanej uchwale z dnia 13 lipca 2011 roku w sprawie III CZP 32/11 Sąd Najwyższy podkreślił: „trzeba się zgodzić z poglądem, że śmierć osoby najbliższej powoduje naruszenie dobra osobistego osoby związanej emocjonalnie ze zmarłym. Nie każdą więź rodzinną niejako automatycznie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, której zerwanie powoduje ból, cierpienie, rodzi poczucie krzywdy. Osoba dochodząca roszczenia na podstawie art. 448

k.c. powinna zatem wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie. Osoba dochodząca zadośćuczynienia za spowodowanie śmierci osoby najbliższej nie jest poszkodowana jedynie pośrednio. Nie może być kwestionowane, że ten sam czyn niedozwolony może wyrządzać krzywdę różnym osobom. Źródłem krzywdy jest czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć poszkodowanego. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również wiec osoba dochodząca ochrony na podstawie art. 448 k.c. może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego”. Sąd przedstawione stanowisko judykatury w całości akceptuje. Powodowie dowiedli naruszenia ich dóbr osobistych w postaci w przypadku powódki zerwania więzi emocjonalnej matka-córka, w przypadku powoda zerwanie więzi emocjonalnej ojciec-córka. Wina nietrzeźwego kierowcy samochodu P. numer rejestracyjny (...) T. Z., który doprowadził do zderzenia z prawidłowo jadącym samochodem prowadzonym przez powoda, którego pasażerką była pięciomiesięczna córka powodów K., a w następstwie zderzenia pojazdów zmarła, nie była kwestionowana tak przez organ prowadzący postępowanie karne, jak i pozwanego. Powodowie nadal odczuwają cierpienie i smutek po śmierci córeczki. Uczucia te nie są tak intensywne, jak w okresie dwóch lat po wypadku. Tęsknią i wspominają córeczkę, zwłaszcza w okolicznościach uroczystości rodzinnych i świąt. Nie należy zapominać, że K. była pierwszym dzieckiem młodych małżonków, po jej narodzinach przeżywali radosne chwile związane z opieką i wychowywaniem pierwszego dziecka. Ta radość została im zabrana gwałtownie. Po kilku latach oboje powodowie odzyskali zainteresowanie życiem rodzinnym, przyszły na świat ich kolejne dzieci, dla których żyją, i którym poświęcają swoje marzenia. Powodowie nadal odczuwają cierpienie i poczucie krzywdy wywołane stratą córeczki, gdyż choć mają inne dzieci, to K. z nimi nie ma, te uczucia będą im towarzyszyć do końca ich życia. Tak reaguje każdy rodzic po stracie dziecka, jest to naturalne przeżywanie straty dziecka. Zerwanie więzi rodzinnej i emocjonalnej łączącej matkę z córką i ojca z córką nastąpiło na skutek śmierci córki K., spowodowanej przez pijanego kierowcę, za którego odpowiada pozwany.

Roszczenie o zadośćuczynienie za zerwanie więzi rodzinnej przyznawane na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. jest rodzajowo i normatywnie odmienne od roszczenia zmierzającego do naprawienia szkody majątkowej, opartego na art. 446 § 3 k.c. Inne też musi być zadośćuczynienie za naruszenie takiego dobra osobistego jak spokojne dzieciństwo wolne od obrazu śmierci osoby bliskiej. Zadośćuczynienie jest oderwane od sytuacji majątkowej pokrzywdzonego oraz od konsekwencji, jakie śmierć osoby bliskiej powoduje w szeroko rozumianej sferze interesów majątkowych powodów. Ma na celu złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej i złagodzenie skutków cierpień psychicznych rodziców wywołanych stratą dziecka. Temu celowi służy zadośćuczynienie, którego wysokość określa samodzielnie Sąd. W kwestii kryteriów przyznawania zadośćuczynienia z uwagi na brak jednoznacznych przesłanek dotyczących wysokości zadośćuczynienia Sąd kierował się przesłankami, które wielokrotnie przewijają się w orzecznictwie dotyczącym zadośćuczynienia, o których mowa w art. 445 k.c. Zadośćuczynienie winno mieć charakter kompensacyjny oraz przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość, nie może mieć charakteru stricte symbolicznego, a nadto powinno stanowić przynajmniej w części zaspokojenie poczucia straty osoby bliskiej, a także zaspokojenie poczucia krzywdy, z jaką zmagają się powodowie. Poza powyższym przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia winno się brać pod uwagę stopień nasilenia cierpień psychicznych, ich długotrwałość, a także wiek zmarłej oraz rodzaj więzi jaka łączyła ich z osobą zmarłą. Więzy powodów z córką K. były typowe dla relacji matka – córka i ojciec – córka. W okolicznościach niniejszej sprawy na wysokość zadośćuczynienia wpłynęły przede wszystkim takie okoliczności jak: wiek K., przeżywanie cierpienia i krzywdy po śmierci córeczki przez powodów przez całe ich życie oraz wpływ czasu od jej śmierci do daty orzekania. K. C. w chwili śmierci miała 5 miesięcy, była dzieckiem kochanym przez powodów. Nie jest możliwe zapomnienie przez rodzica o dziecku, nawet jeśli zmarło tak wcześnie. Nie zastępują tego dziecka inne urodzone później. W tym znaczeniu cierpienie i poczucie krzywdy rodziców po stracie ich dziecka jest obecne całe ich życie. Z upływem lat stopień natężenia negatywnych przeżyć, żaloby po śmierci córeczki nie był tak intensywny jak pierwotnie. Po 2 latach urodziła się powodom druga córeczka, potem syn, powodowie prowadzili życie i rodzinne i społeczne, dzieci trzeba było wychowywać i otaczać opieką. Na pewno powodom było szczególnie trudno pogodzić się ze stratą ich pierwszego dziecka, ale bezpośrednio po śmierci córeczki i w ciągu dwóch lat po jej śmierci. Po upływie 17 lat to pogodzenie musiało nastąpić, choć pozostaje pamięć i poczucie krzywdy. Zdaniem Sądu stosowne zadośćuczynienie w tych okolicznościach nie mogłoby stanowić żądanej kwoty po 138.000,00

zł na każde z powodów. Ocena cierpienia i poczucia krzywdy rodziców po stracie dziecka jest niełatwa. Sąd jednak powinien tej oceny dokonać w oparciu o wszystkie okoliczności sprawy. Sąd uznał, że stosowne zadośćuczynienie należne powodce za zerwanie więzi rodzinnej z córką przyznane na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. powinno stanowić kwotę 70.000,00 PLN, od której należało odjąć wypłacone powodce przez pozwanego zadośćuczynienie w kwocie 12.000,00 PLN i zasądzić 58.000,00 PLN. Stosowne zadośćuczynienie należne powodowi za zerwanie więzi rodzinnej z córką przyznane na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. powinno stanowić kwotę 70.000,00 PLN, od której należało odjąć wypłacone powodowi przez pozwanego zadośćuczynienie w kwocie 12.000,00 PLN i zasądzić 58.000,00 PLN.

Powodowie reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika nie żądali odsetek za opóźnienie, a tylko odsetek ustawowych. Zatem orzeczenie o odsetkach zostało oparte o przepisy art. 359 § 1 i § 2 k.c. w związku z art. 455 k.c.. Świadczenie pozwanego należało uznać jako bezterminowe w myśl art. 455 k.c. i za datę wymagalności przyjąć dzień następujący po najwcześniejszym terminie, kiedy pozwany mógł je spełnić przed wytoczeniem powództwa. Wskazać w tym miejscu należy, że Sąd popiera dominujący w ostatnim czasie w orzecznictwie pogląd, według którego wymagalność roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę, a tym samym i początkowy termin naliczania odsetek za opóźnienie w zapłacie należnego zadośćuczynienia, może się różnie kształtować w zależności od okoliczności sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03 i z dnia 4 listopada 2008 r., II PK 100/08). W świetle tego stanowiska terminem, od którego należą się odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia za krzywdę, może być więc, w zależności od okoliczności sprawy, zarówno dzień poprzedzający wyrokowanie o zadośćuczynieniu, jak i dzień tego wyrokowania. W ocenie Sądu okoliczności niniejszej sprawy uzasadniają zasądzenie odsetek od przyznanego zadośćuczynienia od dnia następnego po wydaniu przez pozwanego decyzji odmownej co do roszczeń powodów, tj. od 2 października 2014 roku. Jest to także zgodne z żądaniem pozwu.

To wszystko mając na uwadze sąd orzekł jak w wyroku.

Stosując art. 108 § 1 k.p.c. Sąd rozstrzygnął o zasadach poniesienia przez strony kosztów procesu pozostawiając szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu. To rozstrzygnięcie o zasadach poniesienia kosztów przez strony wynika z art. 100 k.p.c., a wygrana powodów wynika z procentowego porównania ich żądania z pozwu do zasądzonego.